

Gordan Bosanac iz Centra za mirovne studije i udruge Queer Zagreb

Tužbama protiv diskriminacije

Svaki oblik govora mržnje koji se danas čuje ima podlogu za podnošenje tužbe. Nekoliko udruga i organizacija tužilo je tako Vlatka Markovića, Zdravka Mamića i svećenika Franju Jurčevića. Zakon je stvorio atmosferu političke korektnosti, ali nije donio istinsku transformaciju stavova

Razgovarala: **Mirna Jasić**

Gordan Bosanac u Centru za mirovne studije vodi projekte vezane uz ljudsku sigurnost i razvojnu pomoć, a u sklopu udruge Queer Zagreb radi na istraživanju stradanja homoseksualaca u Jugoslaviji i uvođenju LGBT edukacije u škole, te sudjeluje u aktivnostima Centra za LGBT ravnopravnost.

Kako ocjenjujete hrvatsko društvo po pitanju diskriminacije?

Zadnje istraživanje Centra za mirovne studije pokazuje kako u Hrvatskoj 25 posto građana ima negativne stavove prema manjinama, riječ je uglavnom o mržnji prema Srbima, Romima i gej-lezbijskoj populaciji. Isto tako, ljudi se najviše osjećaju diskriminiranim zbog svog socijalnog statusa. Smatraju da nemaju jednake mogućnosti zbog obrazovanja, zbog čega su siromašni i klasno podijeljeni. Drugi indikator diskriminacije je broj tužbi prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije, a njih je zasad oko 30 godišnje, no to ne znači da diskriminacije nema, nego da se Zakon tek počinje prepoznavati. Treća stvar je stanje na terenu, gdje radimo s ljudima u malim sredinama, u Istočnoj Slavoniji i zaleđu Zadra, gdje većinom žive povratnici Srbi. Puno je primjera diskriminacije, uglavnom pri zapošljavanju, ali i uznemiravanja i vrijeđanja. Ljudi se osjećaju obespravljeno i nemoćno. U lokalnim sredinama nema kvalitete zaštite manjina i na tome moramo dugoročno raditi.

Četiri oblika diskriminacije

Edukacijom protiv diskriminacije - razumiju li građani što je diskriminacija?

Kada je izglasan Zakon o suzbijanju diskriminacije, ljudi su nas zvali smatrajući da su diskriminirani jer skuplje plaćaju struju nego susjedi. To, naravno, nije diskriminacija, jer nema posebne tarife za gejeve, Srbe ili Rome. No, to je bio znak da ne razumiju što je diskriminacija. Postoje četiri njena oblika. Izravna diskriminacija je kada se nekom direktno onemogućiti šansa za napredovanje, pristup javnom prostoru ili javnoj usluzi iz razloga što je, na primjer, gej, Srbin, Rom ili pripadnik sindikata. Postoji i neizravna diskriminacija. Primjer toga je zabrana rada nedjeljom za sve. Uglavnom je to spriječilo rad šoping-centara, u kojima većinom rade žene, pa je riječ o indi-



"U Hrvatskoj 25 posto građana ima negativne stavove prema manjinama" (Foto: Jovica Drobnjak)

rektnoj diskriminaciji na temelju spola. Treći oblik diskriminacije je uznemiravanje, po kojoj smo podnijeli i prve udružne tužbe, a riječ je o omalovažavanju, šikaniranju i vrijeđanju na temelju identiteta. Zadnji oblik diskriminacije je segregacija. Bilo je važno da uđe u zakon zbog romske populacije, ali zbog riječi "prisilna", što bi značilo da netko prisilno razdvaja romsku djecu u školama (npr. vezuje), ne mislim da ćemo uskoro imati slučaj prisilnog grupnog razdvajanja u nekoj instituciji.

Dosad ste podnijeli neke anti-diskriminacijske tužbe. O kojim se slučajevima radi?

Svaki oblik govora mržnje koji se danas čuje ima podlogu za podnošenje tužbe. Centar za mirovne studije, Zagreb Pride, Queer Zagreb i organizacija Lori podnijeli su tužbe zbog govora mržnje protiv Vlatka Markovića, Zdravka Mamića i svećenika Franje Jurčevića. Markovića i Mamića, usprkos izjavama da "pederi nikada neće igrati u Dinamu", prvostupanjski sud je oslobodio pod izlikom slobode izražavanja, pa smo se žalili. Svećenik Jurčević, koji je na nasilje pozivao homofobnim napisima na svom blogu, proglašen je krivim za ra-

snu i drugu diskriminaciju, no na presudu se žalio. Četvrti slučaj su dvije Romkinje srednjoškolke, koje su podigle tužbu protiv gospođe koja im je onemogućila da kod nje uče praksu.

U Hrvatskoj je danas manje govora mržnje nego 1990-ih. Zakon koji ga sankcionira tome je pridonio, ali i stvorio atmosferu političke korektnosti, a ne istinsku transformaciju stavova. Na primjer, kod kuće možete misliti što hoćete, ali u javnom prostoru ne smijete postupati diskriminatorski niti vrijeđati. Mediji pomažu otkriti tko "koketira" s govorom mržnje, riječ je najčešće o političarima, ali i znaju neprikladno reagirati na događaje. Primjerice, u načinu izvještavanja HTV-a o presudi Gotovini bila je vidljiva netrpeljivost prema Srbima.

Hajka Katoličke crkve

Kako hrvatski zakoni pomažu u smanjivanju diskriminacije i zločina iz mržnje?

Hrvatski Zakon o suzbijanju diskriminacije mnogo je progresivniji od nekih evropskih, prema kojima se štiti samo šest diskriminacijskih osnova (dob, spol, rasa, vjera, invaliditet, spolna orijentacija), dok je naš uveo još 12 kategorija. Zakon o kojem

su raspravljale nevladine organizacije i zainteresirana javnost naišao je na problem pri raspravi u Saboru. Katolička crkva je povelu najveću hajku protiv tog Zakona, bojeći se usvajanja djece od strane homoseksualaca, tužbi protiv Crkve zbog segregacije žena u samostanima, činjenice da žene ne mogu biti svećenice, a pridružile su joj se i druge vjerske zajednice. Crkva se izborila da se ne smije tužiti nikoga unutar nje, a tko propovijeda u skladu s vjerskim naukom. Zaštitila se i protuustavnim amandmanom po kojem se ne smije utvrditi diskriminacija u odnosu na obitelj, što direktno pogađa i gej i druge vanbračne parove. Kod provođenja zakona problem je i vođenje jedinstvene statistike, posebno one o anti-diskriminacijskim tužbama. Godinama se borimo i da se prepozna zločin iz mržnje, što tretira Kazneni zakon. U posljednje dvije godine službeno su evidentirana četiri slučaja pretučenih gejeva. Na Prideu u Splitu podneseno je 46 kaznenih prijava za zločin iz mržnje, po čemu je vidljivo da je zaživjelo njegovo suzbijanje. Ranije bi policija sve te slučajeve kvalificirala kao prekršaje.

Prošlo je više od deset godina od zadnjeg vala LGBT aktiviz-

ma u Zagrebu. Koliko spremno će se dočekati ovogodišnje Parade ponosa u Splitu i Beogradu?

Postoji živa i vidljiva gej-lezbijska scena koja nije samo aktivistička, nego i kulturalna. Veća je i podrška heteroseksualnih sugrađana LGBT pokretu, što je posebno bilo vidljivo na posljednjem Zagreb Prideu, gdje se okupilo pet hiljada ljudi. Ali, zagrebački Pride ne govori o stanju LGBT prava u Hrvatskoj, jer je splitski proizveo drukčiju reakciju. No, mislim da će s vremenom Split postati jedna od gej meka Mediterana. Šokiralo me kada je Savet za nacionalnu bezbednost odlučio zabraniti Beograd Pride, što me podsjetilo na razmišljanja filozofa iz 19. stoljeća koji su smatrali da "homoseksualnost nije za smrtnu kaznu, ali je prijetnja nacionalnoj sigurnosti". Nažalost, sada u 21. stoljeću, zaključili su isto, umjesto da osude šovinizam i homofobiju. No, i u Hrvatskoj imamo problem internalizacije homofobije na javnoj televiziji. Spot Queera "Zaštiti svaki poljubac", povodom međunarodne kampanje protiv zločina iz mržnje, zbog tri sekunde muškog poljupca zabranjen je na HTV-u, kao što je bio slučaj i s dosadašnjim antidiskriminacijskim spotovima LGBT tematike. ❖